คำอธิบายและแนวทางปฏิบัติ
ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งประเภทผู้บริหารที่ ก.พ.อ. กำหนด ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒ และหลักเกณฑ์การแต่งตั้งรักษาราชการแทนและรักษาการในตำแหน่ง ของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา

---

๑. มาตรฐานกำหนดตำแหน่งนี้ ใช้สำหรับเป็นแนวทางให้สภาสถาบันอุดมศึกษาในการกำหนดภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบของตำแหน่ง (คำบรรยายลักษณะงาน หรือ Job Description) และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง (Job Specification) ของแต่ละตำแหน่งที่มีอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๒. กรณีที่สถาบันอุดมศึกษาอยู่ระหว่างดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกหรือได้รับเรื่องการขอรับการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งประเภทผู้บริหารไว้แล้วก่อนที่ ก.พ.อ. จะปรับปรุงมาตรฐานกำหนดตำแหน่งใหม่นี้ สภาสถาบันอุดมศึกษาอาจพิจารณาให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการตามคำบรรยายลักษณะงานและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งที่สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนดไว้ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่ ก.พ.อ. กำหนดไว้เดิมและข้อบังคับเดิมของสถาบันอุดมศึกษาต่อไปจนแล้วเสร็จก็ได้

๓. การพิจารณาคุณวุฒิซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งประเภทผู้บริหาร ระดับตำแหน่งผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่า ในสำนักงานอธิการบดี ให้พิจารณาจากสายงานหลักของส่วนราชการนั้นที่สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนด โดยปกติให้กำหนดสายงานหลักจำนวน ๑ สายงาน ในกรณีที่ส่วนราชการใดมีความหลากหลายของสายงาน สภาสถาบันอุดมศึกษาอาจพิจารณากำหนดสายงานหลักของส่วนราชการนั้นมากกว่า ๑ สายงานก็ได้ แต่ไม่ควรเกิน ๓ สายงาน โดยมีข้อควรพิจารณาอย่างน้อย ดังนี้

(๑) ขอบเขตอำนาจหน้าที่และลักษณะงานที่เป็นภารกิจหลักของส่วนราชการนั้น

(๒) สายงานที่มีอยู่ภายในส่วนราชการนั้น ซึ่งสอดคล้องตาม (๑)

(๓) จำนวนอัตรากำลังของสายงานนั้นๆ เป็นสัดส่วนที่สำคัญสอดคล้องตาม (๑)

สำหรับระดับตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดีหรือเทียบเท่า และระดับผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าในส่วนราชการที่มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารงานทั่วไปในคณะหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ จะต้องมีคุณวุฒิตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งของสายงานบริหารงานทั่วไป

๔. มาตรฐานกำหนดตำแหน่งประเภทผู้บริหารฉบับปรับปรุงนี้ ได้เพิ่มเติมให้นับการดำรงตำแหน่งประเภทวิชาชีพเฉพาะเป็นคุณสมบัติเข้าสู่ตำแหน่งประเภทผู้บริหารได้อีกประเภทหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับการจัดโครงสร้างหน่วยงานและลักษณะงานที่มีอยู่ในสำนักงานอธิการบดี คณะหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าคณะของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในปัจจุบัน อย่างไรก็ดี ในการแต่งตั้งบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง ยังคงต้องพิจารณาคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้ออื่นๆ ได้แก่ คุณวุฒิและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง ดังนั้น จึงต้องพิจารณาด้วยว่าสายงานวิชาชีพนั้นเป็นสายงานที่สอดคล้องตามภารกิจหลักของส่วนราชการตามที่สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนดไว้หรือไม่

๕. ในระหว่างที่ ก.พ.อ. ยังมิได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาตำแหน่งอย่างอื่นที่เทียบเท่ากับการดำรงตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนับเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งประเภทผู้บริหารตามข้อ ๒ ของมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่ ก.พ.อ. กำหนดนี้ หากมีกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาประสงค์จะเทียบตำแหน่งบุคลากรประเภทอื่นกับการดำรงตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ให้สถาบันอุดมศึกษาเสนอ ก.พ.อ. พิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

๖. ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งนี้ ให้สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนดประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง โดยพิจารณาให้มีประสบการณ์หลากหลายตามคำนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ทั้งนี้ เพื่อให้การกำหนดประสบการณ์ในการบริหารส่วนราชการของแต่ละตำแหน่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ ก.พ.อ. ที่ต้องการให้ผู้ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งได้ผ่านการดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานในแต่ละระดับตามโครงสร้างตำแหน่งที่ ก.พ.อ. กำหนดไว้มาแล้ว จึงให้สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนดประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง โดยต้องเคยดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่า หรือหัวหน้างานภายในกองหรือเทียบเท่า แล้วแต่กรณี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.อ. กำหนดอย่างน้อย ๑ งาน และอาจกำหนดให้นับรวมประสบการณ์ในการรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่า หรือหัวหน้างานภายในกองหรือเทียบเท่า แล้วแต่กรณี หรือประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเฉพาะด้านเฉพาะทางในหน่วยงานด้วยก็ได้ โดยประสบการณ์ที่จะนำมาพิจารณานั้นควรคำนึงถึงมิติด้านการบริหาร (Management) มิติด้านความรู้ในงาน (Knowledge) มิติด้านทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (Skill) และเป็นประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

สำหรับจำนวนและระยะเวลาการนับประสบการณ์หลากหลายนั้น สภาสถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาบุคลากรของสภาสถาบันอุดมศึกษา โดยพิจารณาให้เพียงพอต่อการสั่งสมและพัฒนาความสามารถด้านการบริหาร ความรู้ ความชำนาญ และทักษะ ซึ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานของตำแหน่งที่จะแต่งตั้งนั้น

๗. เนื่องจากปัจจุบัน ความพร้อมในการรองรับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมได้ตามสมควร และเพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาและเตรียมความพร้อมของบุคลากรซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษา จึงกำหนดให้การผ่านการอบรมหลักสูตรที่ ก.พ.อ. กำหนด เป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งที่ต้องมีอยู่ก่อนได้รับแต่งตั้งและเข้ารับการปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับคุณสมบัติอื่นๆ อันเป็นไปตามเจตนารมณ์เดิม หากสถาบันอุดมศึกษามีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแต่งตั้งหรือสรรหาได้ผู้ที่ยังไม่ผ่านการอบรม อาจพิจารณาแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งก่อน เมื่อผ่านการอบรมแล้ว จึงจะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความเป็นธรรม และประโยชน์ต่อส่วนราชการเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดี เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากรได้ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่ปรับปรุงนี้ ก.พ.อ. จึงกำหนดระยะเวลาผ่อนผันเป็นระยะเวลา ๑ ปี นับจากวันที่ ก.พ.อ. กำหนดมาตรฐานกำหนดตำแหน่งนี้ ในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแต่งตั้งหรือสรรหาได้ผู้ที่ยังไม่ผ่านการอบรม สภาสถาบันอุดมศึกษาอาจมีมติให้แต่งตั้งให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งไปก่อนได้ภายในวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ และสถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดให้ผู้นั้นเข้ารับการอบรม ภายในระยะเวลา ๒ ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งนั้น

หากผู้ที่ได้รับแต่งตั้งไปแล้วไม่ผ่านการอบรมภายในระยะเวลา ๒ ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ผู้นั้นเป็นผู้ขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งออกคำสั่งแต่งตั้งให้ข้าราชการผู้นั้นกลับไปดำรงตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งอื่นในประเภทและระดับเดียวกับตำแหน่งเดิมที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งโดยทันที ตามกฎ ก.พ.อ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการแต่งตั้งผู้ขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๕๓

๘. การผ่านการอบรมหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรการบริหารงานอุดมศึกษาระดับสูงที่ ก.พ.อ. กำหนด จะต้องเป็นการอบรมที่จัดโดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือหน่วยจัดที่ ก.พ.อ. รับรอง

ทั้งนี้ ในปัจจุบันหลักสูตรการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยสายวิชาการระดับสูง (นบม.) ไม่ถือเป็นหลักสูตรที่ ก.พ.อ. รับรองสำหรับเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งประเภทผู้บริหาร ระดับผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดีหรือเทียบเท่า และระดับผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่า เนื่องจากทั้งสองหลักสูตรนั้นได้รับการออกแบบหลักสูตรที่มีรายละเอียดแตกต่างกัน มีวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่แตกต่างกัน

๙. ก.พ.อ. กำหนดเรื่องความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งนี้ ให้เป็นไปตามที่สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนด โดยได้เคยแจ้งแนวทางการกำหนดสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาไว้แล้ว ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ ศธ ๐๕๐๙(๒)/ว ๒ ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

๑๐. การกำหนดคุณสมบัติในการแต่งตั้งรักษาการในตำแหน่งนั้น สภาสถาบันอุดมศึกษาอาจพิจารณาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่ ก.พ.อ. กำหนดหรือไม่ก็ได้ แต่อย่างน้อยให้คำนึงถึงคุณสมบัติที่จำเป็นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ทำให้ราชการเสียหาย

๑๑. การแต่งตั้งรักษาราชการแทนตามกฎหมายจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา มีบทบัญญัติให้แต่งตั้งรักษาราชการแทนในตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการเท่านั้น อาทิ ตำแหน่งอธิการบดี ตำแหน่งคณบดี ตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัย เป็นต้น เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่จำเป็นจะต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่อยู่โดยตลอด มิเช่นนั้นงานบริหารราชการอาจเสียหายได้ ส่วนตำแหน่งรองหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ นั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดบังคับให้ต้องมี กล่าวคือ จะไม่แต่งตั้งรองหัวหน้าส่วนราชการก็ได้ แต่หากจำเป็นก็แต่งตั้งได้เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบงานแทนหัวหน้าส่วนราชการตามที่หัวหน้าส่วนราชการมอบหมาย และในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองหัวหน้าส่วนราชการนั้นเป็นผู้รักษาราชการแทน ซึ่งกฎหมายยังบัญญัติไว้อีกว่าให้ผู้รักษาราชการแทนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน ดังนั้น ตามหลักการของกฎหมายดังกล่าว เมื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนหัวหน้าส่วนราชการแล้ว ผู้รักษาราชการแทนหัวหน้าส่วนราชการดังกล่าวย่อมสามารถเสนอแต่งตั้งรองหัวหน้าส่วนราชการได้โดยไม่จำเป็นต้องแต่งตั้งรักษาราชการแทนรองหัวหน้าส่วนราชการ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา อาทิ การเบิกจ่ายเงินประจำตำแหน่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการแต่งตั้งกรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษาจากผู้บริหารไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น